

Г.І. Шаглі
Турецька мова.
Частина І.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА
ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНИХ НАУК

Г. І. ШАГЛІ

ТУРЕЦЬКА МОВА

Частина I

НАВЧАЛЬНО – МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

2016

УДК 811.512.161'36(075.8)
ББК 81.631.2-2я73
Ш15

Рекомендовано до друку науково – методичною радою
ОНУ ім. І. І. Мечникова
Протокол № 4 від 17.04.2014 р.

Рецензенти:

В.І. Рижих, кандидат філологічних наук, доцент кафедри германських та східних мов Міжнародного гуманітарного університету м. Одеси;

О.І. Южакова, кандидат філологічних наук, доцент кафедри українознавства і лінгводидактики Одеської національної академії харчових технологій;

М.М. Мілова, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри германської філології та методики викладання іноземних мов Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського.

Шаглі Г.І.

Ш15 Турецька мова. Частина І: навчально – методичний посібник / Г.І. Шаглі, – Одеса: Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2016. – 208с.

Цей навчально – методичний посібник розроблений для студентів напрямку підготовки – міжнародні відносини але ним може скористатись кожен, хто бажає отримати початкові знання з турецької мови.

У цьому посібнику наведений як теоретичний, так і практичний матеріали. Кожна тема супроводжується граматичним та мовленнєвим розділами. До кожного розділу складений необхідний словник. Кожне граматичне правило супроводжується вправою для закріплення отриманої інформації. До кожного мовленнєвого розділу підібраний текст або діалог для запам'ятовування нових слів та відпрацювання граматичних правил. У кінці навчально – методичного посібника зібрані тексти для читання з практичною частиною.

УДК 811.512.161'36(075.8)
ББК 81.631.2-2я73

Передмова

Навчально-методичний посібник з турецької мови підготовлений для студентів напрямку підготовки – міжнародні відносини ІСН ОНУ імені І. І. Мечникова, але він також підійде для кожного, хто захоче оволодіти початковими знаннями з турецької мови.

Посібник складається з восьми основних тем і текстів для читання. Кожна з тем, у свою чергу, ділиться на два розділи: граматичний та мовленнєвий. Кожен розділ супроводжується необхідним словником. Лексичний та граматичний матеріали викладені так, що вони ускладнюються від теми до теми.

Кожен граматичний розділ містить у собі зрозумілі правила та необхідну кількість вправ для їх відпрацювання.

У посібнику розглянуті три основні часи (теперішній, минулий, майбутній) та ряд іншої базової граматики, необхідної для набуття вмінь у спілкуванні на побутову тематику.

Кожен мовленнєвий розділ – це один або декілька текстів, які відповідають певній тематиці, та вправи для закріплення лексичного матеріалу.

В кінці навчально-методичного посібника зібрані тексти для домашнього читання. До кожного тексту розроблений свій словник, питання та інші завдання для перевірки отриманої інформації.

Автор висловлює велику подяку рецензентам: доценту кафедри германських та східних мов Міжнародного гуманітарного університету м. Одеси, кандидату філологічних наук В. І. Рижих; доценту кафедри українознавства і лінгводидактики Одеської національної академії харчових технологій, кандидату філологічних наук О. І. Южаковій; доценту кафедри германської філології та методики викладання іноземних мов Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського, кандидату педагогічних наук М. М. Міловій. Їх рекомендації враховані під час допрацювання цього посібника.

Турецкий алфавит

<i>Aa</i>	<i>Iı</i>	<i>Rr</i>
<i>Bb</i>	<i>İi</i>	<i>Ss</i>
<i>Cc</i>	<i>Jj</i>	<i>Şş</i>
<i>Çç</i>	<i>Kk</i>	<i>Tt</i>
<i>Dd</i>	<i>Ll</i>	<i>Uu</i>
<i>Ee</i>	<i>Mm</i>	<i>Üü</i>
<i>Ff</i>	<i>Nn</i>	<i>Vv</i>
<i>Gg</i>	<i>Oo</i>	<i>Yy</i>
<i>Ğğ</i>	<i>Öö</i>	<i>Zz</i>
<i>Hh</i>	<i>Pp</i>	

Граматичний розділ 1

Правопис (орфографія) та вимова звуків в турецькій мові

При вивченні турецької мови перш за все потрібно чітко розмежовувати поняття „звук” та „літера”. В усній мові слово складається зі звуків, а в письмовій – з літер. Звуки вимовляються, а літери пишуться й читаються. Тому ми говоримо, що літера має певне значення, тобто означає певний звук.

З листопада 1928 року абетку сучасної турецької мови складають не арабські (як це було раніше), а латинські літери.

Порівняльний аналіз української та турецької мов у звуковому відношенні показують наступні результати:

Українські літери	Турецькі літери (абетка)	Звуки	Звукова відповідність
А а	А а	А	Вимовляється більш напружено, ніж українська
	â	Я	Схожий до звуку, як у слові «лялька»
Б б	В в	Б	Вимовляється з меншим напруженням голосових зв'язок
-	С с	Дж	Немає відповідності в українській мові
Ч ч	Ç ç	Ч	Відповідає українському звукові
Д д	D d	Д	Вимовляється більш приглушено
Е е	E e	Е	Вимовляється більш напружено
Ф ф	F f	Ф	Відповідає українському звукові
Г г	G g	Г	Відповідає українським твердим та м'яким звукам
	Ğ	Г - м'яки й	На початку слова не зустрічається. З голосними заднього ряду близький до української „г” як в слові „гарно”. З голосними переднього ряду вимовляється як „й”. В кінці складу після голосного заднього ряду вимовляється подовжено даа

			- „dağ” – гора.
Й й	Ǧ	Й	Вимовляється в сполученні з голосними переднього ряду
Х х	Н н	Х	Вимовляється приглушено і м'якше
І і	İ i	І	Вимовляється більш напружено, ніж український
И и	І і	И	Утворюється в гортані глибше, ніж українська „и”
Ж ж	J j	Ж	Відповідає українському звукові
К к	К к	К	Більш задній, ніж український
	К	К	Приблизно відповідає м'якому українському
Л л	L l	Л	Відповідає твердому українському.
	L	Ль	Відповідає м'якому українському
М м	M m	М	Повна відповідність
Н н	N n	Н	Повна відповідність
О о	О о	О	Більш напружений та відкритий
	Ö ö		Немає відповідності в українській мові
П п	P p	П	Вимовляється з легким затриманням повітря
Р р	R r	Р	При вимові приглушується
С с	S s	С	Не відрізняється від твердого та м'якого українських
Ш ш	Ş ş	Ш	Відповідає твердим та м'яким українським звукам
Т т	T t	Т	Вимовляється з легким затриманням повітря
У у	U u	У	Повна відповідність
	Ü ü		Немає відповідності
В в	V v	В	Вимовляється як український але без приглушення
Й й	Y y	Й	Розташовується з голосними переднього, заднього рядів та в

			кінці слова
З з	Z z	З	Відповідає твердим та м'яким українським звукам

Таким чином, у турецькій абетці є 29 літер, які передаються 32 очевидними звуками, в тому числі „k” „l” „ğ” м'які (останній ще й з голосними заднього ряду). Але звукових відтінків в позиціях з голосними набагато більше.

З порівняльного аналізу видно: повну відповідність мають 6 звуків (ç, f, j, m, n, u), майже повна відповідність 9 звуків (g, k, l, p, s, ş, t, v, z). Сім звуків (a, b, d, e, i, ı, o) вимовляються з більшим напруженням голосових зв'язок, ніж відповідні українські.

Звуки „y” „ğ” вимовляються з голосними заднього та переднього рядів.

Звук „r” вимовляється з приглушенням.

Звуки „c” „ö” „ü” в українській мові не мають відповідності.

У сучасній турецькій мові 8 голосних: a, ı, o, u, e, i, ö, ü; 8 глухих приголосних k, p, t, h, f, s, ş, ç та 13 дзвінких приголосних: b, c, d, g, j, l, m, n, r, v, y, ğ, z.

У свою чергу голосні діляться на голосні заднього ряду: a, ı, o, u та голосні переднього ряду: e, i, ö, ü. Такий поділ пояснюється тим, що в турецькій мові чітко дотримуються **закону гармонії голосних**, коли при нарощуванні голосних афіксів відбувається уподібнення голосному останнього складу слова, тобто після голосних заднього ряду будуть йти голосні заднього ряду, а після голосних переднього ряду будуть йти голосні переднього ряду.

За таким самим принципом відбувається **одзвінчення** в багатоскладових словах **кінцевих приголосних**: „p”, „t”, „ç”, „k” відповідно в: „b”, „d”, „c”, „ğ”.

У турецькій мові також чітко дотримуються **закону гармонії приголосних**: після дзвінкої буде йти дзвінка приголосна, а після глухої глуха приголосна.

Афікс – це одна або кілька літер, які приєднуються до слова, спираючись на закони гармонії голосних та приголосних. Афікс може бути наголошеним і ненаголошеним. Якщо афікс

наголошений, то він змінює значення слова, якщо ненаголошений, то значення слова майже не змінюється, а підсилюється.

1. Прочитайте слова, звертаючи увагу на вимову звуків

Ad. Et. Su. Yıl. Tas. Tıp. Tuz. An. Af. Nam. Nur. Mont. Tur. Tim. Bit.
Kan. Dar. Ton. Sır. Dal. Kol. Mal. El. İl. Diş. Dış. Kir. Kır. Tip. Dil. Kil.
İl. Zil. Kalp. Sil. Sel. Kol. Bal. Al. Ev. Ses. Dev. Ek. Kız. Kaz. Saf.
Kır. Dip. Er. Zil. Türk. Kül. Ün. Yün. Üs. Süs. Tül. Gül. Dük. Yüz. Yük.
Tüy. Süt. Gün. Dün. Küp. Söz. Ön. Göz. Kök. Köy. Kör. Yön. Göl. Dağ.
Bağ. Yağ. Hak. Aç. Çok. Çöl. Saç. Kaç. Suç. Koç. Güç. Genç. Can.
Cilt. Cam. Tat. Gök. Sis. Lâf. Kâr. Lâz. Plâj. Plan. Harf. Halk. Kat. At.
An. Ok. Ot. Om. Un. İt. İp. İl. Bar. Kar. Kur. Kol. Pul. Tur. Tir.
Tim. Bit. Mor. Top. Kan. Kum. Kap. Mal. Nar. Nal. Tam. Bol. Bot.
Pil. Park. Kort. Kat.

Наголос у турецькій мові

1. Як правило наголос ставиться на останній склад у слові.
Araba' – машина
Apartma'n – багатоповерховий будинок
Beya'z – білий
2. Якщо до слова додається наголошений афікс, наголос відповідно змінюється, якщо ненаголошений – наголос не змінюється.
Cadde' – caddele'r – проспект – проспекти
Harita' – haritala'r – карта – карти
Öğrenci' – öğrenci'yim – студент – я - студент
3. В словах іншомовного походження наголос, як правило, падає на передостанній склад і в цих словах наголос не змінюється. Але, якщо наголос падає на останній склад у слові, то при додаванні наголошеного афіксу наголос буде падати на цей афікс.
Ra'dyo – ra'dyosu – радіо – його радіо
Ko'kteyl – ko'kteyllerimiz – коктейль – наші коктейлі
Fu'tbol – fu'tbolda – футбол – на футболі
Ka'nada – Ka'nada'dan – Канада – з Канади
Loka'nta – loka'ntada – ресторан – у ресторані
İsko'nto – isko'ntolar – знижка – знижки
İngilte're – İngilte're'ye – Англія – до Англії

Keravi'ye – keravi'yede – тмин – у тмині
Otobü's – otobü'sler – автобус – автобуси

4. Від зміни наголосу змінюється значення слова.

Mı'sır – Єгипет	mısı'r – кукурудза
O'rdü – назва міста	ordu' – армія
Ya'lnız – тільки	yaln'z – один, самотній
Tü'rküm – я турок	türkü'm – мій турок

2. Прочитайте наступні речення, слова та вирази, звертаючи увагу на незнайомі звуки та наголос

Görüşme, çok teşekkür ederim, tanışma, hanım, selâmlaşma, bayan, karşılaşma, Feride hanım, vedalaşma, efendi, konuşma, hanımefendi, merhaba, efendim, bey, affedersiniz, merhaba Ahmet bey, gün, affedersin, sabah, memnun oldum, akşam, evet, gece, hayır, öğle, değil mi?, sabahleyin, değilim, akşamleyin, nerelisiniz?, geceleyin, nerelisin?, öğleyin, Odesalıyım, gün aydın, İstanbulluyum, iyi, İzmirliyim, kötü, Bursalıyım, iyi sabahlar, meslek, iyi akşamlar, öğrenciyim, soyad, mühendisim, adın ne?, memurum, adınız ne?, adam, isim, ticaret adamıyım, ismin ne?, iş adamıyım, isminiz ne?, kadın, adım Ahmet, ismim Ali, iş kadınıyım, soyadın ne?, tercümanım, soyadınız ne?, sekreterim, nasılsın?, bilgisayarçıyım, nasılsınız?, iyiyim teşekkür ederim, serbest meslek, kötüyüm, telefon, ya siz nasılsınız?, ya sen nasılsın?, numara, telefon numaran ne, telefon numaranız kaç?, bir şey değil, görüşmek.

Множина

Множина в турецькій мові утворюється за допомогою двох наголошених афіксів **lar/ler**, які приєднуються до слова в залежності від гармонії голосних.

Якщо слово буде закінчуватись на голосні **а, і, о, u**, або в останньому складі цього слова буде одна з цих голосних, необхідно приєднати афікс **lar**.

araba' – машина	arabala'r – машини
kita'p – книжка	kitapla'r – книжки

Якщо слово буде закінчуватись на голосні **e, i, ö, ü** або в останньому складі цього слова буде одна з цих голосних, необхідно приєднати афікс **ler**.

defte'r – зошит

defterle'r – зошити

kedi' – кішка

kedile'r - кішки

3. Прочитайте слова та утворіть множину, звертаючи увагу на вимову звуків: ö, ü, â, ç, ğ, ş, c, ı

Tabaka. Kova. Motor. Hava. Oda. Ada. Kapı. Balık. Su. Ulus. Bodrum. Burun. Durak. Doktor. Pınar. Tas. Tıp. Tuz. An. Af. Nam. Nur. Orman. Toprak. Mantar. Mont. Ad. Adım. Tur. Tim. Bit. Kan. Bakır. Alın. Kuru. Ilık. Ufak. Kalın. Dar. Ton. Anne. Sır. Dal. Kol. Mal. Akıl. El. İl. Sual. Diş. Dış. Kir. Kır. Tıp. Tıp. İlik. Ilık. Dil. Kil. İl. Zil. Dilim. Kalp. Lokanta. Sual. Kirli. Sil. Elma. Sel. Lira. Kol. Mal. Bal. Dal. Al. Alın. Liman. Eski. Deniz. Demir. Elma. Eşek. El. Ev. Ses. Dev. Sel. Ek. Ev. Elek. Dede. Deve. Ekmek. Sandal. Araba. Duvar. Kanser. Ova. Sınır. Dolap. Somun. Donanma. Kutu. Armut. Tarla. Sandalye. Hava. Koridor. Kız. Kaz. Tavuk. Masa. Palto. Rusya. Ukrayna. Fransa. Norveç. Avrupa. Berlin. Saf. Kırmızı. Mavi. Uzun. Elek. Deve. Dede. Mesele. Teneke. Felsefe. Beden. Diş. Dil. Kalp. Lokanta. Dış. Kır. Tıp. İlik. Deniz. El. Ev. Ses. Ek. Dev. Sel. Sır. Kimlik. Dip. Avlu. Dal. Elma. Liman. İlim. Amele. Anne. Baba. Ders. Dersane. Er. Durum. Eşek. Torun. Akıl. Akıllı. Akdeniz. Karadeniz. Sual. Zil. Sene. İzin. Testere. Demir. Lira. Dolar. Ruble. Kilo. Dilim. Ekmek. Kir. Kirli. Eski. Türk. Kül. Ün. Yün. Üs. Süs. Tütün. Kütük. Düdük. Sülün. Süslü. Tül. Küpe. Müze. Gül. Dük. Ölüm. Ölü. Kötü. Bölük. Yüz. Yürek. Yük. Büyük. Yüzük. Körlülük. Sözlük. Sünger. Üniversite. Ünite. Müdür. Öküz. Ömür. Önlük. Tüy. Üzüm. Ödül. Süt. Dönüş. Ütü. Köprü. Büyük. Köylü. Örtü. Gün. Sülük. Küp. Güzel. Yüzük. Söz. Ön. Örnek. Önder. Öte. Dört. Ödev. Ölçek. Önem. Önemli. Önsöz. Ördek. Özbek. Sektör. Göz. Kök. Köy. Kör. Köpek. Böbrek. Börek. Tören. Yön. Terör. Göl. Yöntem. Köşe. Şoför. Hak. Allah. Haber. Halat. Hedef. Hesap. Hıyar. Horoz. Hortum. Nehir. Şehir. Daha. İhtiyar. Tarih. Hamam. Aç. Çok. İşçi. Çatı. Çöl. Çorap. Çabuk. Çürük. Saç. Kaç. Suç. Koç. Güç. Aşçı. Çırak. Açık. Genç. Küçük. Can. Cilt. Cevap. Sürücü. Rica. Sucuk. Cahil. Cuma. Baca. Acı. Kapıcı. Sıcak. Pencere. Cam. Japon. Mesaj. Baraj. Proje. Jimnastik. Jübile. Rejim. Şarjör. Jüri. Amir. Oğlan. Öğrenci. Dana. Tecrübe. Tecrübeli. Büyük. Belli. İştah. Tat. Fayda. Vasıf. Tencere. Kapak. Dip. Şüphe. Beyin. Beyinsiz. Akıl. Akılsız. Bağımsız. Taraf.

Tarafsız. İsveç. İsviçre. Neden. Hasar. Küvvet. Hareket. Mevsim. Gök. Gürültü. Güneş. Parça. Bulut. Rüzgar. Yağış. Sis. Sağanak. İlâç. İlâhiyat. İlân. İlâve. Lâcivert. Lâf. Lâhana. Lâstik. Lâik. Lâle. Lâmba. Lânet. Kâr. Lâpa. Lâtin. Lâv. Lâvabo. Lâz. Lâzım. Plâj. Plâka. Plan. Plâstik. Plâtin. Gâvur. Telâş. İslâm. Silâh. Silâhsızlanma. İslâv. Bekâr. Karargâh. Felâket. Kâtip. İnkılâp. Kağıt. Kâfi. Hâkim. Adet. Alârm. Şelâle. Belâ. Seferberlik. Kader. Turşu. Harf. Yavaş. Kıyı. Civar. Halk. Kasım. Bura. Delikanlı. Balıkçı. Denizci. Çöpçü. Demirci. Gözcü. Kalıpçı. Duvarcı. Boyacı. Kat. Gazeteci. Kuyumcu. Besteci. Heykelci. Gözlemci. At. An. Ok. Ot. Om. Un. İt. İp. İl. Bar. Kar. Kur. Kol. Pul. Tur. Tir. Tim. Bit. Mor. Bal. Top. Kan. Kum. Kat. Kil. Kap. Mal. Nar. Nal. Tam. Bol. Bot. Pil. Para. Abla Bana. Park. Nota. Bakır. Kitap. Bina. Otopark. Bakan. Kuran. Kort. Kara. At. Ok. Pul. Top. Kat. Kap. Bot. Kitap. Bina.

4. Перекладіть слова на турецьку мову

Перспекти, школи, книжки, вулиці, міста, столиці, селища, базари, площі, аптеки, сумки, словники, лампи, поштові відділення, карти, стільці, комп'ютери, уроки, магнітофони, літери, вікна, багатоповерхові будинки, приватні будинки, крейди.

Ненаголошена частка **da, ta, de, te**

В турецькій мові є ненаголошена частка **da, ta, de, te**, яка на українську мову перекладається: **також, і, й**.

Частка вимовляється разом з попереднім словом але пишеться окремо. Наголос на неї не падає.

Ця частка вживається, спираючись на закони гармонії голосних та приголосних. Отже, якщо попереднє слово буде закінчуватись на голосні **a, ı, o, u** або на дзвінку приголосну, але в останньому складі цього слова буде одна з цих голосних, необхідно приєднати частку **da**.

araba' – машина

araba' da – також машина

oku'l – школа

oku'l da – також школа

kitapla'r – книжки

kitapla'r da – і книжки

Якщо слово буде закінчуватись на голосні **e, i, ö, ü** або на дзвінку приголосну, при цьому в останньому складі цього слова буде одна з цих голосних, необхідно приєднати частку **de**.

defte'r – зошит

defte'r de – і зошит

kedı' – кішка

kedı' de – також кішка

kalemle'r – ручки

kalemle'r de – також ручки

Якщо попереднє слово буде закінчуватись на глуху приголосну, а перед нею буде одна з голосних **a, ı, o, u**, тоді необхідно поставити частку **ta**.

feribo't – паром

feribo't ta – також паром

soka'k – вулиця

soka'k ta – і вулиця

Якщо попереднє слово буде закінчуватись на глуху приголосну, а перед нею буде одна з голосних **e, i, ö, ü**, тоді необхідно поставити частку **te**.

de'rs – урок

de'rs te – й урок

ke'nt – місто

ke'nt te – також місто

otobü's – автобус

otobü's te – й автобус

5. Прочитайте вирази, звертаючи увагу на наголос. Перекладіть на українську мову

Okul da, çanta da, mağaza da, kalem de, cadde de, eczane de, tren de, sokak ta, ders te, harf te, teyp te, bilet te, uçak ta, feribot ta, kayık ta, sandal da, pencere de, tebeşir de, lâmba da, harita da, sandalye de, sözlük te, bilgisayar da, fizik te, kimya da, pazar da, şehir de, abaşkent te, kasaba da, meydan da, postahane de, eczane de, ev de, apartman da, mağaza da, dükkan da, ticaret te, gemi de, vapur da, rehber de, tercüman da, satıcı da, yardımcı da.

6. Перекладіть на турецьку мову

Також сьогодні, також завтра, також учора, також математика, також столиця, також готель, також кафе, також підприємство, також дякую, також приватний будинок, також крейда, також стілець, також історія, також поштове відділення, також сумка, також автобус, також таксі, також директор, також довідкове бюро, також перекладач, також театр, також офіціант, також помічник, також торгівля, також порт, також начальник, також клієнт, також книжка, також карта, також музика, також покупець, також приватне авто,

також судно, й аеропорт, і фізкультура, також квиткова каса, також літак, також потяг, також фабрика, і фірма, і супермаркет, також літера, також словник, і хімія, й англійська мова, й обід, і перерва, і понеділок.

Запам'ятайте вказівні займенники

bu – цей, ця, це	bunlar – ці
şu – той, та, те	şunlar – ті
o – той, та, те (подалі)	onlar – ті (поділі)
o – він, вона, воно (особовий займенник).	

Слова та вирази для запам'ятовування

var – є, присутній	mağaza – магазин
yok – нема	dükkan – лавка
ev – будинок	süpermarket – супермаркет
özel ev – приватний будинок	lokanta – їдальня
apartman – багатопверховий будинок	restoran – ресторан
sokak – вулиця	garson – офіціант
cadde – проспект	müşteri – клієнт
okul – школа	sinema – кінотеатр
kalem – ручка	tiyatro – театр
kitap – книжка	şirket – підприємство
lâmba – лампа	fabrika – фабрика
pencere – вікно	firma – фірма
tebeşir – крейда	otobüs – автобус
harf – літера, буква	taksi – таксі
söylemek – говорити, сказати	tramvay – трамвай
çanta – сумка	minibüs – маршрутка
harita – карта	tren – поїзд, потяг
sandalye – стілець	uçak – літак
sözlük – словник	bilet – квиток
teyp – магнітофон	otel – готель
ders – урок	istihbarat bürosu – довідкове бюро
büro	
bilgisayar – комп'ютер	gişe – каса
fizik – фізика	bilet gişesi – квиткова каса
kimya – хімія	liman – порт, лиман
bioloji – біологія	hava limanı – аеропорт

tarih – історія, дата	kafeterya – кафе
müzik – музика	pastahane – кондитерська
matematik – математика	müdür (patron) – начальник
İngilizce – англійська мова	direktör – директор
beden eğitimi – фізкультура	yardımcı – заступник,
помічник	
bugün – сьогодні	alıcı – покупець
dün – вчора	satıcı – продавець
öğle yemeği – обід (їжа)	tercüman – перекладач
teneffüs – перерва	rehber – гід, довідник,
екскурсовод	
pazar – неділя, базар	satın almak – купувати
pazartesi – понеділок	vapur – пароплав
şehir – місто	gemi – судно
kent – місто (менше)	sandal (kayık) – човен
başkent – столиця	feribot – паром
kasaba – селище	araba – машина, авто
meşdan – площа	özel araba – приватне авто
postahane – поштове відділення	ticaret – торгівля
eczane – аптека	alış veriş – купівля, продаж

Афікси присудковості третьої особи однини: dır, tır, dir, tir, dur, tur, dür, tür

У турецькій мові присудок завжди ставиться в кінці речення. Якщо за контекстом в українському реченні відсутній присудок, то в турецькому реченні з'являється афікс присудковості відповідної особи. Афікси присудковості завжди ненаголошені. Афікси присудковості третьої особи однини приєднуються до попереднього слова спираючись на закони гармонії голосних та приголосних, таким чином утворюється іменний присудок.

Отже, якщо іменний присудок буде закінчуватись на голосні **a, ı** або на дзвінку приголосну, але в останньому складі цього слова буде одна з цих голосних, необхідно приєднати афікс **dir**.

araba' – машина
pazar – базар

Bu araba'dır. – Це машина.
Bu paza'rdır. – Це базар.

Якщо іменний присудок буде закінчуватись на глуху приголосну, а перед нею буде одна з голосних **a, ı**, тоді необхідно поставити афікс **tır**.

soka'k – вулиця

Bu soka'ktır. – Це вулиця.

Якщо іменний присудок буде закінчуватись на голосні **e, i** або на дзвінку приголосну, при цьому в останньому складі цього слова буде одна з цих голосних, необхідно приєднати афікс **dir**.

defte'r – зошит

Şu defte'rdır. – Той зошит.

kedi' – кішка

O kedi'dır. – Та кішка.

Якщо іменний присудок буде закінчуватись на глуху приголосну, а перед нею буде одна з голосних **e, i**, тоді необхідно поставити афікс **tır**.

de'rs – урок

Bu de'rstır. – Це урок.

ke'nt – місто

O' da ke'nttır. – То також місто.

Якщо іменний присудок буде закінчуватись на голосні **o, u** або на дзвінку приголосну, але в останньому складі цього слова буде одна з цих голосних, тоді необхідно приєднати афікс **dur**.

oku'l – школа

Şu da oku'ldur. – То також школа.

tiya'tro – театр

O da tiya'trodur. – То також театр.

Якщо іменний присудок буде закінчуватись на глуху приголосну, а перед нею буде одна з голосних **o, u**, тоді необхідно приєднати афікс **tur**.

feribo't – паром

Bu da feribo'ttur. – Це також паром.

Якщо іменний присудок буде закінчуватись на голосні **ö, ü** або на дзвінку приголосну, при цьому в останньому складі цього слова буде одна з цих голосних, необхідно приєднати афікс **dür**.

müdü'r – начальник

Bu müdü'rdür. – Це начальник.

sürücü' – водій

O sürücü'dür. – Він водій.

Якщо іменний присудок буде закінчуватись на глуху приголосну, а перед нею буде одна з голосних **ö, ü**, тоді необхідно приєднати афікс **tür**.

otobü's – автобус

Bu otobü'stür. – Це автобус.

Важливо: зараз у розмовній практиці афікси присудковості третьої особи однини упускаються для спрощення, але на письмі їх використовують.

7. Перекладіть речення на українську мову

Bu evdir. Şu özel evdir. O özel arabadır. Bu arabadır. Şu eczanedir. O feribottur. O alıcıdır. Bu satıcıdır. Şu direktör. O yardımcısıdır. Bu öğrencidir. Şu öğretmendir. O oteldir. Bu uçaktır. Şu teyptir. O çantadır. Bu harftir. Şu penceredir. O lâbadır. Şu kitaptır. O mağazadır. Bu dükkandır. O vapurdur. Bu sandaldır. Şu kalemdir. O limandır. Bu müziktir. O pazardır. Şu şehirdir. O kasabadır. Bu postahanedir. Şu meydandır. O trendir. Bu tiyatrodur. Şu derstir. O minibüstür. Bu bilettir. Şu patrondur. O müdürdür. Bu kafeteryadır. O sokaktır. Bu apartmandır. Şu tebeşirdir. Bu cetveldir. Bu adam müdürdür. O hayvan sığırdır. Şu hayvan öküzdür. Bu gömlektir. Şu bina büyüktür. O elma küçüktür. Bu ittir. O danadır. O duraktır.

8. Перекладіть речення на турецьку мову

Це школа. Це порт. Це приватне авто. Це місто. То довідкове бюро. Це кафе. То супермаркет. Це магазин. То магнітофон. Це площа. То вулиця. Це книжка. То зошит. Це лінійка. То пароплав. То човен. Це паром. То судно. Це директор. Це квиткова каса. То автобус. Це готель. Це лавка. То ресторан. То столова. Це театр. То кінотеатр. Це маршрутка. То таксі. Це підприємство. То фірма. Це покупець. То продавець. Це приватний будинок, то багатопверховий будинок. Це проспект. То площа. Це аптека. То кондитерська. Це заступник. То перекладач. Це поштове відділення. То каса. Це селище. То столиця. Це словник. То сумка. Це вікно. То лампа. Це ручка. То крейда. Це сумка. То карта. То лампа. То базар. Це літера. То офіціант. Це клієнт.

**Запам'ятайте слова: evet – так
ne – що?**

**hayır - ні
kim – хто?**

Якщо нам необхідно побудувати питальне речення, то афікс присудковості приєднується до питального слова, спираючись на гармонію голосних.

Bu nedir? – Що це?

Bu kimdir? – Хто це?

Bu adam kimdir? – Хто ця людина?

9. Перекладіть речення на українську мову

Bu nedir? O nedir? Şu nedir? Bu kimdir? Şu kimdir? O kimdir? O rehberdir. Şu tercümandır. Bu kimdir? Şofördür. Evet, şofördür. Bu nedir? Süttür. Hayır, şaraptır. Bu adam Türk'tür. Evet, Türk'tür. Bu adam Gürcü'dür. Hayır, Yunanistanlı'dır. Bu bittir. Hayır, bu sinektir. Bu demirdir. Hayır, o bakırdır. Bu sandalyedir. Evet, bu sandalyedir. Hayır, bu masadır. Bu devedir. Evet, bu devedir. Hayır, o fildir. Bu testeredir. Şu baltadır. Bu attır. Hayır, bu eşektir. O adamdır. Hayır, o aptaldır. O bakandır. Hayır, o mualimdir. Bu dolardır. Evet, bu dolardır. Hayır, bu liradır. Bu kovadır. Evet, kovadır. Hayır, tenekedir. Bu kitaptır. Hayır, defterdir. Bu kardır. Evet, kardır. Hayır, tuzdur. Bu mantardır. Evet, mantardır. Hayır, balıktır. Bu kandır. Evet, kandır. Hayır, tatlı sudur. Bu raftır. Hayır, dolaptır. Bu lokantadır. Evet, lokantadır. Hayır, bardır. O ormandır. Evet, ormandır. Hayır, parktır. Bu otoparktır. Hayır, korttur. Bu toptur. Hayır, nardır. Şu bottur. Hayır, sandaldır. Bu undur. Evet, undur. Hayır, tuzdur. Bu bodrumdur. Evet, bodrumdur. Hayır, kattır. O doktordur. Evet, doktordur. Hayır, muallimdir. Bu paltodur. Evet, paltodur. Hayır, monttur. Bu koltuktur. Hayır, sandalyedir. Bu armuttur. Hayır, elmadır. Bu tavuktur. Hayır, kazdır. Bu sudur. Hayır, şaraptır.

10. Перекладіть речення на турецьку мову

Що це? Це книжка. Вона товста. Ні, це зошит. Він білий. Хто це? Це тварина. Це бик. Він великий. Ні, це собака. Вона чорна. Що то? То муха. Так, то муха. Ні, то блоха. Вона маленька. Що то (подалі)? То кімната. Вона тепла. Ні, то будинок. Він великий. Хто це? Це начальник. Так, це директор. Ні, заступник. Хто ця людина? Ця людина покупець. Ні, продавець. Хто то? Та людина перекладач. Так, перекладач. Ні, екскурсовод. Це мед. Так, це мед. Він солодкий. Це приватний будинок. Він теплий. Ні, це гараж. Він холодний. То груша. Вона смачна. Так, то груша. Ні, то яблуко. Це сорочка. Вона нова. Ні, це фартух. Він старий. То м'яч. Він синій. Так, це м'яч. Ні, це гранат. Він червоний. Це аудиторія. Вона маленька і темна. Ні, це підвал. Він також темний. То стеля. Так, то стеля. Ні, то підлога. Це вікно. Так, це вікно. Ні, то двері. Це куртка. Вона тепла. Ні, це пальто. Воно старе. Це цукор. Так, це цукор. Він білий. Він також

солодкий. Ні, це сіль. Вона також біла. Ні, це сніг. Ні, це мука. Він холодний. Це верблюд. Так, це верблюд. Ні, це слон. Він великий. Верблюд також великий. Це сокира. Так, це сокира. Вона залізна. Ні, це пилка. Вона також залізна. Це кінь. Так, це кінь. Кінь великий. Ні, це віслик. Віслик маленький. Це курка. Так, це курка. Ні, це гуска. Це відро. Так, це відро. Воно золоте. Ні, це бідон. Він старий. То спальня.

Зверніть увагу на наступні слова:

burası – тут

şurası – там

orası – там (подалі)

Ці слова в реченні завжди виступають підметом і в турецькій мові відіграють роль іменника, тобто називають конкретне місце, а не показують місцезнаходження когось або чогось. Присудком в таких реченнях завжди буде виступати іменник з афіксом присудковості третьої особи однини або множини.

Питальні частки. Питальне речення

У турецькій мові, якщо необхідно поставити питання але за контекстом питального займенника не має, з'являються питальні частки, які ставляться в залежності від гармонії голосних. Питальна частка розташовується в кінці речення перед афіксом присудковості, з яким вона пишеться разом. В турецькій мові є чотири питальні частки: **mi**, **mi**, **mu**, **mü**. Вони не наголошені.

Отже, якщо попереднє слово буде закінчуватись на голосні **a**, **i** або на приголосну але в останньому складі цього слова буде одна з цих голосних, необхідно поставити питальну частку **mi**.

Bu masa mıdır? - Це стіл?

Evet, bu masadır.- Так, це стіл.

стілець.

Hayır, bu sandalyedir. - Ні, це

Oda ılık mıdır? - Кімната тепла?

Evet, ılıktır.- Так, тепла.

Hayır, soğuktur.- Ні, холодна.

Якщо слово буде закінчуватись на голосні **e, i** або на приголосну, при цьому в останньому складі цього слова буде одна з цих голосних, необхідно поставити питальну частку **mi**.

Bu fil midir? - Це слон?

Evet, fildir. - Так, слон.

Hayır, devedir. - Ні, верблюд.

O amele midir? - Він робітник?
робітник.

Evet, ameledir. - Так,

Hayır, amirdir. - Ні,

начальник.

Отже, якщо попереднє слово буде закінчуватись на голосні **o, u** або на приголосну але в останньому складі цього слова буде одна з цих голосних, необхідно поставити питальну частку **mu**.

Bu kutu mudur? - Це ящик?

Evet, bu kutudur. - Так, ящик.

Hayır, raftır. - Ні, полиця.

Bu tavuk mudur? - Це курка?
курка.

Evet, bu tavuktur. - Так, це

Hayır, bu kazdır. - Ні, це гуска.

Якщо слово буде закінчуватись на голосні **ö, ü** або на приголосну, при цьому в останньому складі цього слова буде одна з цих голосних, необхідно поставити питальну частку **mü**.

Bu süt müdür? - Це молоко?

Evet, bu süttür. - Так, це молоко.

Hayır, şu kahvedir. - Ні, то кава.

O Gürcü müdür? - Він грузин?
грузин.

Evet, o Gürcüdür. - Так, він

Hayır, o Türktür. - Ні, він турок.

Альтернативне питання на турецькій мові передається за допомогою кількох питальних часток, які на українську мову перекладаються розділовим сполучником **чи**. Афікс присудковості приєднується лише до останньої питальної частки.

Bu armut mu, elma mıdır? - Це груша, чи яблуко?

Bu demir mi, bakır mıdır? - Це залізо, чи мідь?

11. Прочитайте та перекладіть наступні речення на українську мову:

mi:

Bu at mıdır? Evet, attır. Hayır, eşektir. O adam mıdır? Evet adamdır.

Hayır, aptaldır. O bakan mıdır? Evet, bakandır. Hayır, mualimdir. Bu dolar

mıdır? Evet, dolardır. Hayır, liradır. Bu kova mıdır? Evet, kovadır. Hayır, tenekedir. Bu kitap mıdır? Evet, kitaptır. Hayır, defterdir. Bu kar mıdır? Evet, kardır. Hayır, tuzdur. Bu mantar mıdır? Evet, mantardır. Hayır, balıktır. Bu kan mıdır? Evet, kandır. Hayır, tatlı sudur. Bu raf mıdır? Evet, raftır. Hayır, dolaptır. Burası lokanta mıdır? Evet, lokantadır. Hayır, bardır. Orası liman mıdır? Evet, limandır. Burası orman mıdır? Evet, ormandır. Hayır, parktır. Orası durak mıdır? Evet, duraktır. Burası otopark mıdır? Evet, otoparktır. Hayır, korttur.

mi:

Bu it midir? Evet; ittir. Hayır, danadır. Bu bit midir? Evet, bittir. Hayır, sinektir. Bu demir midir? Evet, demirdir. Hayır, bakırdır. Bu sandalye midir? Evet, sandalyedir. Hayır, masadır. Bu deve midir? Evet, devedir. Hayır, fildir. Bu testere midir? Evet, testeredir. Hayır, baltadır.

mu:

Bu top mudur? Evet, toptur. Hayır, nardır. Şu bot mudur? Evet, bottur. Hayır, sandaldır. Bu un mudur? Evet, undur. Hayır, tuzdur. Bu bodrum mudur? Evet, bodrumdur. Hayır, kattır. O doktor mudur? Evet, doktordur. Hayır, muallimdir. Bu palto mudur? Evet, paltodur. Hayır, monttur. Bu koltuk mudur? Evet, koltuktur. Hayır, sandalyedir. Bu armut mudur? Evet, armuttur. Hayır, elmadır. Bu tavuk mudur? Evet, tavuktur. Hayır, kazdır. Bu su mudur? Evet, sudur. Hayır, şaraptır.

mü:

Bu kimdir? Şoför müdür? Evet, şofördür. Bu nedir? Süt müdür? Hayır, şaraptır. Bu adam Türk müdür? Evet, Türk'tür. Bu adam Gürcü müdür? Hayır, Yunanistanlıdır. Bu adam müdür müdür? Evet, bu adam müdürdür. Şu bina büyük müdür? Evet, büyüktür. O elma küçük müdür? Evet, çok küçüktür. Bu otobüs müdür? Evet, otobüstür. Hayır, minibüstür. Şu sözlük müdür? Evet, sözlüktür. Hayır, derskitabıdır. Şimdi teneffüs müdür? Evet, teneffüstür. Hayır, derstir.

O hayvan sığır mı, öküz mü? O hayvan öküzdür. Bu gömlek mi, önlük mü? Bu gömlektir.

12. Перекладіть речення на турецьку мову

Це начальник? Так, це начальник. Ні, це робітник. Це приватний будинок? Так, це приватний будинок. Ні, це багатопверховий будинок. Це мідь? Так, це мідь. Ні, це залізо. Воно холодне? Так, воно дуже холодне. Це молоко? Так, це молоко. Ні, це вода. Вода солодка? Так, солодка. Це кров? Так, це кров. Вона червона. Ні, це

вино. Воно також червоне. Це велика рогата худоба? Так, це бик. То споруда? Так, то споруда. Ні, то аптека. Вона велика. То теля? Так, то теля. Ні, то собака. Це стілець? Так, це новий стілець. Цей стілець новий. Ні, це крісло. Це старе крісло. Це крісло старе. Це вітальня? Так, це вітальня. Ні, це спальня. Тут ліс? Так, тут ліс. Він темний. Ні, тут парк. Там зупинка? Так, там зупинка. Ні, там корт. Він великий. Там автопарк? Так, там автопарк. Ні, там кондитерська. Це стіна? Так, це стіна. Вона біла. Ні, це дошка. Вона чорна. Це катер? Так, це катер. Ні, це човен. Це бар? Так, бар. Ні, магазин. То шафа? Так, то шафа. Ні, то стіна. То гриб? Так, то гриб. Ні, то риба. Вона смачна? Так, дуже смачна. Це квітка? Так, квітка. Вона червона. Це олівець? Так, це олівець. Він голубий. Це міністр? Так, це міністр. Ні, це прем'єр-міністр. Це качка? Так, це качка. Ні, це гуска. Він торговець? Так, він торговець. Ні, він перекладач. Вона медсестра? Так, вона медсестра. Ні, вона перекладач. Це човен чи паром? Це пароплав. Це начальник чи директор? Це заступник. Це кафе чи ресторан? Це їдальня. То підприємство чи фірма? То фабрика. То сніг чи сіль? То мука. То блоха, чи муха? То гриб.

Заперечення в турецькій мові

Заперечення в турецькій мові передається словом **değil** - **не**, яке ставиться після того слова, яке необхідно заперечити. Якщо слово **değil** ставиться в кінці речення, то до нього приєднується афікс присудковості.

Burası liman değildir. – Тут не порт.

Burası liman değil, duraktır. – Тут не порт, а зупинка.

O müdür değil, ameledir. – Він не начальник, а робітник.

13. Перекладіть речення на українську мову

Bu nedir? Bu kutudur. Hayır, bu kutu değil, raftır. O adam kimdir? O adam garsondur. Hayır, o adam garson değil, amirdir. Şu oda ılıktır. Hayır, şu oda ılık değil, soğuktur. Bu devedir. Hayır, bu deve değil, fildir. Bu masa yenidir. Hayır, bu masa değil, eski sandalyedir. Bu mont mudur? Hayır, mont değil, paltodur. Orası otopark değildir.

14. Дайте відповідь на наступні запитання

1. Bu çanta mıdır?

- Evet, _____
 2. Şu harita mıdır?
 Hayır, _____
 3. O sandalye midir?
 _____ değildir.
 4. Bu sözlük müdür?
 Evet, _____
 5. Şu teyp midir?
 _____ değildir.
 6. O kalem midir?
 Evet, _____
 7. Bu kitap mıdır?
 Hayır, _____
 8. Şu ders kitabı mıdır?
 _____ değildir.
 9. O kurşunkalem midir?
 Evet, _____
 10. Bu araba mıdır? Evet, _____
 11. Şu tebeşir midir? Hayır, _____

15. Перекладіть речення на турецьку мову

Це не торговець. Це не покупець. Він не клієнт. Вона не медсестра. Він не міністр. Він не заступник. Він не продавець. Це хто? Це гід? Так, це гід. Ні, це не гід, перекладач. Він начальник? Ні, він не начальник, а директор. Тут аудиторія? Ні, тут не аудиторія, а клас. Тут не ліс. Там не приватне авто. Там не довідкове бюро.

Слова для запам'ятовування

süt – молоко	demir – залізо	tuz – сіль
değil – не	bakır – мідь	mantar –
гриб		
şarap – вино	masa – стіл	balık – риба
Gürcü – грузин	deve – верблюд	kan – кров
Türk – турок	fil – слон	su – вода
Yunanistanlı – грек	testere – пила	tatlı –
солодкий		

hayvan – тварина	balta – сокира	raf – полиця
sığır – велика рогата худоба	at – кінь	dolar – шафа
öküz – бик	eşek – віслук, осел	orman – ліс
gömlek – сорочка	aptal – дурень	bar – бар
bina – будинок, споруда, будівля	bakan – міністр	park – парк
büyük – великий	mualim – викладач	durak –
зупинка		
küçük – маленький	tavuk – курка	otopark –
автопарк		
elma – яблуко	kaz – гуска	kort – курт
armut – груша	kova – відро	top – м'яч
it (köpek) – собака	teneke – бідон	nar – гранат
dana – теля	cetvel – лінійка	bot – катер
bit – блоха	defter – зошит	un – мука
sinek – муха	kar – сніг	bodrum –
підвал		
kat – поверх	mont – куртка	koltuk –
крісло		
amele – робітник	kutu – коробка, ящик	duvar –
стіна		
soğuk – холодний	oda – кімната	kapı – двері
eski – старий, колишній	ılık – теплий	tavan –
стеля		
yeni – новий	dersane – аудиторі	yazı tahtası –
дошка		
yatak odası – спальня	inek – корова	şeker –
цукор		
mavi – голубий, синій	evim – мій будинок	ördek –
качка		
tüccar – торговець, купець, комерсант	amir – начальник	garaj –
гараж		
başbakan – прем'єр-міні	kurşunkalem – олівець	önlük -
фартух		
kalın – товстий, теплий	kırmızı – червоний	çiçek –
квітка		
karanlık – темний	hemşire – медсестра	beyaz -
білий		
salon – вітальня, зал	altın – золотий	siyah –
чорний		

Повторення пройденого матеріалу

16. Проаналізуйте наступні речення і перекладіть їх на українську мову

Bu nedir? Dersane midir? Evet, dersanedir.

Duvarlar beyaz mıdır? Hayır, mavidir.

Kapılar beyazdır. Tavan da beyazdır.

Bu masadır, şu sandalyedir.

Bu yazı tahtasıdır. Yazı tahtası siyahtır.

Ya bu nedir? Bu kitaptır, şu defterdir. Kitaplar kalındır.

Bu kalem midir? Evet, kalemdir.

Bu salon mudur? Hayır, yatak odasıdır.

Bu nedir? Bu evimdir.

Burası orman mıdır? Evet, burası ornamdır.

Şurası hava limanı mıdır? Hayır, otoparktır.

Bu gemi mi, araba mıdır? Bu kayak değil, bottur.

Bu teneffüs değildir. O feribot değil, vapurdur.

17. Перекладіть слова на турецьку мову, додаючи ненаголошену частку «також, й, та» потім утворіть множину

Професія, пан, пані, ім'я, прізвище, книжка, зошит, лінійка, день, зустріч, ранок, вечір, ніч, розмова, знайомство, прощання, привітання, телефон, торговець, жінка, секретар, людина, службовець, авто, інженер, вулиця, місто, автобус, студент, справа, нація, турок, татарин, гагауз, адрес, магазин, будинок, школа, вікно, двері, сумка, словник, комп'ютер, крейда, літера, урок, багатопверховий будинок, лампа, ручка, карта, лавка, офіціант, квиток, літак, поїзд, готель, каса, клієнт, підприємство, човен, судно, гід, покупець, продавець, директор, начальник, пароплав, маршрутка, кінотеатр, музей, їдальня, супермаркет, кінь, яблуко, сорочка, стіна, шофер, теля, підручник, вино, муха, слон, качка,

гуска, сокира, грузин, підвал, гараж, крісло, гриб, ящик, олівець, міністр, будинок, кімната, лікар, медсестра, м'яч.

18. Перекладіть речення на турецьку мову

Що це? Хто це? Це машина? Так, це машина. Ні, це не машина. То ручка? Так, то ручка. Ні, то не ручка. Це стіл? Так, це стіл. Ні, це не стіл. То олівці? Так, то олівці. Ні, то не олівці. Це квитки? Так, це квитки. Ні, це не квитки. Це учень чи викладач? Це викладач. То службовець чи директор? То директор. То секретар чи бізнесмен? То бізнесмен. Це ящик? Так це ящик. Ні, це шафа. Це м'яч? Так, м'яч. Ні, гранат. То спальня? Так спальня. Ні, не спальня. Цей шофер турок чи грузин? Він грек. Це стіна чи двері? Це двері. Двері білі. Аудиторія велика? Так, аудиторія велика. Класна дошка чорна? Так, класна дошка чорна. Це зошит чи підручник? Це підручник. Він товстий. Це молоко? Так, це молоко. Воно голубе? Ні, воно біле. Це тварина чи людина? Це тварина. Це корова. Це бик? Так, це бик. Він чорний. Це крісло чи стілець? Це стілець. Він маленький. Це груша чи яблуко? Це яблуко. Воно червоне. Це підвал чи гараж? Це підвал, він темний. Це куртка чи сорочка? Це пальто, воно тепле. Це молоко чи вода? Це вино. Це курка чи качка? Це гуска. Це слон чи верблюд? Це кінь. Це човен? Ні, це не човен. Це пароплав. Так, це човен. Це сіль? Так, це сіль. Ні, це мука. То собака чи теля? То собака. Вона дуже велика. То залізо чи мідь? То золото. То муха чи блоха? То блоха. Це лікар? Так, це лікар. Ні, це не лікар. Це медсестра. Це сокира? Так, це сокира. Ні, це не сокира. Це сніг? Так, це сніг. Ні, це не сніг. Це цукор. Це гриб? Так, це гриб. Ні, це не гриб. Це квітка. Це кров? Так, це кров. Ні, це не кров. Це червоне вино. То їдальня чи ресторан? То бар.

Тут порт? Ні, тут не порт. Тут автопарк. Так, тут порт. Там ліс? Так, там ліс. Ні, там зупинка. Це відро? Так це відро. Ні, це бідон. То міністр? Ні, то прем'єр-міністр. Це робітник? Так, це робітник. Ні, це не робітник. Це дурень.

Мовленнєвий розділ 1

Танışта

1. Прочитайте діалог та перекладіть на українську мову

A: Nasılsınız?

B: Teşekkür ederim. İyiyim. Ya siz nasılsınız?

A: Ben de iyiyim. Teşekkür ederim.

B: Memnun oldum.

A: Ben de memnun oldum.

2. Прочитайте діалог, перекладіть на українську мову та поімпровізуйте

Leyla Merhaba!

Hakan Merhaba!

L. Adın ne?

H. Adım Hakan. Adın ne?

L. Adım Leyla.

H. Nasılsın?

L. Teşekkür ederim. İyiyim. Ya, sen nasılsın?

H. Ben de iyiyim.

L. Memnun oldum.

H. Ben de memnun oldum.

L. Hoşça kal.

H. Güle güle.

3. Прочитайте діалог та перекладіть його на українську мову

Yılmaz. İyi günler!

Feride İyi günler!

Y. İsminiz ne?

F. İsmim Feride. Ya, isminiz ne?

Y. İsmim Yılmaz. Soyadınız ne?

F. Soyadım Gül. Ya, soyadınız ne?

Y. Soyadım Sezer. Nasılsınız?

F. İyiyim. Teşekkür ederim. Ya, siz nasılsınız?

Y. Ben de iyiyim. Teşekkür ederim. Kaç yaşındasınız?

F. On yedi yaşındayım. Ya, siz kaç yaşındasınız?

Y. Ben de on yedi yaşındayım. Nerelisiniz?

F. İstanbul'luyum. Ya, siz nerelisiniz?

Y. Ben ise İzmirliyim. Hangi millettensiniz?

F. Ben Türküm. Ya, siz hangi millettensiniz?

Y. Ben de Türküm. Mesleğiniz ne?

F. Ben öğrenciyim. Ya, mesleğiniz ne?

- Y. Ben de öğrenciyim. Adresiniz ne?
 F. Adresim İstiklâl caddesi 15. Ya, adresiniz ne?
 Y. Adresim Atatürk sokağı 4. Telefonunuz var mı?
 F. Evet, telefonum var. Ya, telefonunuz var mı?
 Y. Tabii, telefonum var. Telefon numaranız ne?
 F. Telefon numaram 10-12-03. Ya, telefon numaranız kaç?
 Y. Telefon numaram 19-18-04. Konuştuğumuza memnun oldum.
 F. Ben de konuştuğumuza memnun oldum.
 Y. Tanıştığımıza memnun oldum.
 F. Ben de tanıştığımıza memnun oldum.
 Y. Görüşmek üzere.
 F. Güle güle.

4. Спираючись на прочитаний діалог, розкажіть про себе та запитайте свого товариша, поїмпровізуйте

5. Перекладіть діалог на турецьку мову

- Вова. Привіт. Як справи?
 Даша. Привіт. Добре, дякую, а у тебе як справи?
 Вова. Все без змін. Вибач, у тебе є телефон?
 Даша. Так, звісно.
 Вова. Який твій номер телефону?
 Даша. Мій номер 12-11-18.
 Вова. Дякую. Був радий зустріти тебе.
 Даша. Я теж рада, що порозмовляла з тобою.
 Вова. До побачення.
 Даша. Бувай.

6. Перекладіть діалог на турецьку мову

A: Доброго ранку.	Б: Доброго ранку.
A: Як тебе звати?	Б: Моє ім'я Влад. А
тебе як звати?	
A: Мене звати Павло. Яка твоя професія?	Б: Я студент. А ти?
A: Я також студент. Звідки ти?	Б.: Я з Києва. А ти
звідки?	
A.: Я з Донецька.	Б: Я радий знайомству
з тобою.	з тобою.
A: Я також радий знайомству з тобою.	Б: До зустрічі.

A: Бувай.

7. Відреагувати на репліку

1.	Nasılsınız?	
a)Güle güle		
2.	Hoşça	kalın
b)Ben de memnun oldum		
3.	Adın	ne?
c)İyiyim		
4.	Memnun	oldum
d)Adım Hakan		

8. Знайдіть вірну відповідь

1. Sizin adınız ne?

- A Teşekkür ederim.
- B. Günaydın.
- C. Adım Serdar.
- D. İyi günler.

2. Nasılsınız?

- A İyiyim, teşekkür ederim.
- B. Güle güle.
- C. İyi geceler.
- D. Günaydın.

3. Hoşça kalın.

- A. İyiyim.
- B Güle güle.
- C. Teşekkür ederim.
- D. Merhaba.

9. Доповніть діалог

A: Adın ne?

B: _____ Ya adın ne?

A: _____

B: İyiyim, teşekkür ederim. _____

A: _____

B: Ben de tanıştığımıza memnun oldum.

A: Görüşmek üzere.

B: _____

Tanışma, karşılaşma, selamlaşma, görüşme, konuşma, vedalaşma

10. Прочитайте вирази, речення та перекладіть їх на українську мову

Merhaba Ahmet bey. Merhaba Feride hanım. Merhaba Küçük hanım. Merhaba efendim. Merhaba Hanım efendi. İyi sabahlar Hasan bey. İyi sabahlar Esen hanım. İyi akşamlar Mehmet bey. İyi akşamlar Ayşe hanım. Günaydın Mehmet bey. Günaydın Bülent Bey. İyi günler Feride hanım. İyi günler efendim.

Nasılsınız Mustafa Bey? İyiyim, çok teşekkür ederim, Barış bey. Siz nasılsınız Hasan bey? Ben de iyiyim, Emin Bey. Peki işleriniz nasıl? İşlerim de iyidir. İşlerim şöyle böyle. İşlerim çok kötü.

Senin adın ne? Benim adım Erksin. Memnun oldum. Benim adım da Bülent. Ben de memnun oldum. Soyadınız ne? Soyadım Çelik. Soyadın Kenan mı? Evet, soyadım Kenan. Sen Ahmet Beysin, değil mi? Affedersiniz, ben Ahmet Bey değilim, ben Hasanım.

Nerelisiniz, Kemal bey? İstanbulluyum, efendim. Odesalıyım. Bursalıyım. İzmirliyim. Mesleğiniz ne? Mesleğim öğretmen. Öğrenciyim. Mühendisim. Memurum. Ticaret adamıyım. İş adamıyım. İş kadınıyım. Tercümanım. Sekreterim. Bilgisayarcıyım. Telefonunuz var mı? Tabii var. Telefon numaranız kaç (ne)? Telefon numaram 11-06-14. Çok teşekkür ederim. Bir şey değil. Rica ederim.

Bu adam kimdir? Bu adam İsmet bey. İsmet Bey burada ne iş yapıyor? Feride hanım orada ne iş görüyor? İsmet bey bavul ticaretiyle uğraşiyor. Feride Hanım öğretmen olarak Türkçe ders veriyor. Bu adam mühendistir. Ahmet bey siz Rusça çok iyi konuşuyorsunuz? Hangi millettensiniz? Ben Rusum. Ben Ukraynalıyım. Türküm. Tatarım. Gagauzum.

Tanıştığımıza memnun oldum. Ben de konuştuğumuza memnun oldum. Sizi tanımaktan çok memnunum. Sizinle tanışmaktan çok memnunum. Gelecekte görüşmek üzere vedalaşıyoruz. Gene buluşmak için vedalaşıyoruz. Yarın yine görüşürüz. İnşallah görüşürüz. Başarılar size dilerim. Mutluluklar sana dilerim. Sağlıklar ona dilerim. Allaha ısmarladık, Ahmet bey. Güle güle, Feride hanım. Hoşça kalınız, Hasan bey. Sağ olunz. Sağ ol. İyi günler. İyi sabahlar. İyi akşamlar. İyi tatiller.

11. Прочитайте діалог, перекладіть на українську мову та поімпровізуйте

Tarkan   Günaydın.
 Ayşe   Günaydın.
 T.   Adın ne?
 A.   Adım Ayşe.
 T.   Adının harflerini söyler misin?
 A.   A-Y-Ş-E.

12. Прочитайте діалог, перекладіть на українську мову та поімпровізуйте

Öğretmen: Ahmet nasılsın?

Ahmet: İyiyim, teşekkür ederim, öğretmenim. Siz nasılsınız?

Öğretmen: Ben de iyiyim, teşekkür ederim. Bu ne Ahmet?

Ahmet: Bu kalem öğretmenim.

13. Перекладіть діалог на турецьку мову

A: Добрий день.

Б: Добрий день.

A: Як тебе звати?

Б: Моє ім'я Денис.

A: Яке твоє прізвище?

Б: Моє прізвище

Вітченко.

A: Скажи своє прізвище по літерах.

Б: В-І-Т-Ч-Е-Н-К-О

A: Скільки тобі років?

Б: 17. Я вже студент.

A: Хто ти за національністю?

Б: Я українець.

A: Звідки ти родом?

Б: Я з Одеси.

A: Твоя адреса?

Б: Вулиця Успенська 10

A: Номер твого телефону?

Б: Мій номер 17-08-13

A: Дякую.

Б: Прошу.

A: До побачення.

Б: До зустрічі.

Слова та вирази для запам'ятовування

görüşme – зустріч, переговори
 дякую

çok teşekkür ederim – дуже

tanışma – знайомство

hanım – пані, жінка

selâmlaşma – привітання

bayan – пані

karşılama – зустріч

Feride hanım – пані Феріде

vedalaşma – прощання

efendi – пане(при

зверненні)

konuşma – розмова, бесіда

hanımefendi – пані(при

зверненні)

merhaba – добрий день слухаю	efendim – пане, пані, вибачте, що?,
bey – пан	affedersiniz – вибачте
merhaba Ahmet bey – добрий день, пане Ахмеду	tabii – звісно
gün – день	affedersin – вибач
sabah – ранок	memnun oldum – дуже приємно
akşam – вечір	evet – так
gece – ніч	hayır – ні
öğle – обід	değil mi? – хіба
sabahleyin – ранком, уранці	değilim – я не...
akşamleyin – ввечері	nerelisiniz? – звідки ви?
geceleyin – в ночі	nerelisin? – звідки ти?
öğleyin – в обід	Odesalıyım – я одесит
gün aydın – добрий день (до 10 ранку)	İstanbuluyum – я стамбулець
iyi – добре, добрий	İzmirliyim – я з Ізміру
kötü – погано, поганий	Bursalıyım – я з Бурси
iyi sabahlar – добрий ранок	meslek – спеціальність,
професія	öğrenciyim – я - студент
iyi akşamlar – добрий вечір	mühendisim – я - інженер
soyad – прізвище	memurum – я -
adın ne? – як тебе звати?	adam – людина
службовець	ticaret adamıyım – я -
adınız ne? – як Вас звати?	iş adamıyım – я -
isim(mi) – ім'я	kadın – жінка
торговець	iş kadınıyım – я – жінка-
ismin ne? – як тебе звати?	tercümanım – я -
бізнесмен	sekreterim – я - секретар
isminiz ne? – як Вас звати?	telefon – телефон
adım Ahmet – мене звати Ахмет, моє ім'я Ахмет	bilgisayarcıyım – я –
ismim Ali – мене звати Алі	
бізнесмен	
soyadın ne? – яке твоє прізвище?	
перекладач	
soyadınız ne? – яке Ваше прізвище?	
nasılsın? – як ти себе почуваєш? Як ти?	
kötüyüm – мені погано	
програміст	

nasılsınız? – як Ви себе почуваете? Як Ви? прощатися	vedalaşmak –
iyiyim teşekkür ederim – добре, дякую професія	serbest meslek – вільна
ya siz nasılsınız? – а як Ви себе почуваете?	gene, yine – знову
ya sen nasılsın? – А як ти себе почуваш? зустрічатись	görüştük –
buluşmak için – щоб зустрітись зустрінемось	görüştürüz –
teşekkür ederim – дякую	numara – номер
telefon numaran ne(kaç)? – який твій номер телефону?	
telefon numaranız ne(kaç)? – який Ваш номер телефону?	
telefon numaram 56-78-43 – мій номер телефону 56-78-43	
bir şey değil – нема за що	sağ olunuz – будьте здорові
rica ederim – прошу Вас, не дякуйте	sağ ol – будь здоров
bu – цей	İnşallah – бог дасть
şu – той успіхів	size başarılar dilerim – я бажаю Вам
o – той щастя	sana mutluluklar dilerim – я бажаю тобі
kim? – хто? здоров'я	ona sağlıklar dilerim – я бажаю йому(їй)
ne? – що? побачення(офіційно)	Allaha ısmarladık – до
nasıl? – який? як? побачення	güle güle – щасливо, до
hangi? – який? котрий? дороги	iyi yolculuklar – щасливої
burada – тут залишатися	hoşça kalınız – щасливо
şurada – там проханні)	lütfen – будь ласка(при
orada – там(далі) запрошенні)	buyurun(uz) – будь ласка(при
orada bir şey yok – там(далі) нічого немає	kaç? – скільки?
iş yapmak, iş görmek – робити справу	sizinki de – взаємно
işlerim şöyle böyle – мої справи так собі відпочити	iyi tatiller – добре

işleriniz nasıl? – як Ваші справи?   güle güle giyiniz – носіть на здоров'я
 işlerin nasıl? – як твої справи?   güle güle gidiniz – щасливої дороги
 uğraşmak – займатись   güle güle kirleniniz – з легким паром
 öğretmen olarak – в якості викладача   güle güle oturunuz – з новосіллям
 çok – дуже, багато   güle güle kullanınız – щоб ця річ радувала Вас
 ders vermek – викладати   her şey yolunda(yerinde) – все по старому
 Rusça – російська мова, по-російськи   gelecekte – в майбутньому
 kaç yaşındasınız? – Скільки Вам років?   görüşmek üzere – до зустрічі
 Türkçe – турецька мова, по-турецьки
 kaç yaşındasın? – Скільки тобі років?
 konuşmak – розмовляти   17 yaşındayım – мені 17 років
 millet – нація, народ   adres – адрес
 hangi millettensiniz? – якої ви національності?   yarın – завтра
 Rusum – я – росіянин   adresiniz ne? – яка Ваша адреса?
 Ukraynalıyım – я – українець   adresin ne? – Яка твоя адреса?
 Türküm – я – турок   adresim: Çkalov sokağı, ar. 25 – моя адреса:
 Tatarım – я – татарин   вул. Чкалова, буд. 25
 Gagauzum – я – гагауз   ne var ne yok? – що нового?
 Yahudiyim – я – єврей   yeni bir şeyim yok – нового нічого немає
 konuştuğumuza memnun oldum – я радий нашій розмові
 tanıştığımıza memnun oldum – я радий нашому знайомству
 sizi tanımaktan çok memnunum – я радий, що пізнав вас
 sizinle tanışmaktan çok memnunum – я дуже радий знайомству з вами